

ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΕΣΣΕΡΙΣ (4)

Θέμα Α

Α1.

Ο συγγραφέας αναφέρεται στους λόγους για τους οποίους η ανάγνωση λυτρώνει την ανθρώπινη ψυχή. Αρχικά, επισημαίνει ότι αυτή συνιστά δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και προσφέρει τη δυνατότητα αυτόβουλης εσωτερικής αναζήτησης. Μέσω των βιβλίων ο αναγνώστης διαλέγεται με τους συγγραφείς και την εποχή τους. Τέλος, ο Θ. Γρηγοριάδης τονίζει ότι η επαφή με τα πάθη των ηρώων των λογοτεχνικών έργων θεραπεύει την ψυχή μέσα από μια διαδικασία κάθαρσης, που δίνει τη δύναμη για την αντιμετώπιση και των προσωπικών δυσκολιών.

Θέμα Β

Β1.

α. Λάθος (1^η παράγραφος: «Προσωπικά το θεωρώ... ενασχόληση.»), «Η προσωπική ανάγνωση... επιβάλλεται εξωτερικά.»)

β. Λάθος (3^η παράγραφος: «Για μένα που το διάβασμα... ακόμη πιο αδέσμευτο.»), 5^η παράγραφος: «Οι ώρες του διαβάσματος... αλλόκοτο χωροχρόνο.»)

γ. Λάθος (2^η παράγραφος: «Έχει κιόλας εγγράψει στην τρυφερή μεμβράνη της μνήμης του», «Έχει γράψει μέσα στην καρδιά του... κατόπιν τους φίλους του.»), «“Σ’ έχω γράψει στην καρδιά μου στη μνήμη μου”», 4^η παράγραφος: «Ποιητές, στοχαστές, μυθιστοριογράφοι... τον εαυτό τους και τους άλλους»)

δ. Λάθος (3^η παράγραφος: «Μέσα στην Ιστορία των Επιστημών... καθένας με τον τρόπο του, γράφουν.»)

ε. Σωστό (Κείμενο 1, 7^η παράγραφος: «Και να η θαυματουργική ίαση... γιατρεύουν την ψυχή.»), Κείμενο 2, 5^η παράγραφος: «Ίσως γιατί το γράφει... τελικά τους καταβάλλει.»)

Β2. α. Σκοπός του συγγραφέα στο Κείμενο 1 είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη στο ζήτημα της λογοτεχνικής ανάγνωσης. Προκειμένου να το επιτύχει, μετέρχεται δύο σημεία στίξης. Πιο συγκεκριμένα, κάνει χρήση των **εισαγωγικών** («ανέβασα πυρετό», παράγραφος 2^η) στα οποία περικλείει φράση που χρησιμοποιεί μεταφορικά, προκειμένου με εμφατικό τρόπο να παραθέσει αυτούσια τη δικαιολογία που χρησιμοποίησε ο συγγραφέας, για να μείνει σπίτι, να μην πάει στο σχολείο και να

διαβάσει βιβλία. Επιπλέον, με τη χρήση του **θαυμαστικού** («τι ειρωνεία!»), παράγραφος 6^η) προσδίδει στον λόγο οικειότητα, ζωντάνια, αμεσότητα και παραστατικότητα. Παράλληλα, δηλώνει έκπληξη κι έμφαση στην αντίθεση που βιώνει ο ίδιος, μεταξύ της εφηβικής του ηλικίας, όπου προσπαθούσε να εξασφαλίσει χρόνο για ανάγνωση, και της ενήλικης ζωής, κατά την οποία ο χρόνος ανακτάται. Ακόμη, επικαλούμενος το συναίσθημα του αναγνώστη αξιοποιεί σχήματα λόγου, όπως η **μεταφορά** («έκλεβα χρόνο για διάβασμα», παράγραφος 6^η, «θαυματουργή ίαση της λογοτεχνίας», παράγραφος 7^η) προσδίδοντας εκφραστικό πλούτο, βάθος και δύναμη στον λόγο, ζωντάνια κι αμεσότητα, προσπαθώντας να δημιουργήσει θετικά συναισθήματα στον αναγνώστη για την αξία της ανάγνωσης. Τέλος, με την **προσωποποίηση** («τα λογοτεχνικά αντισώματα θα μεταμορφώνουν τις ψυχές μας και θα μας οπλίζουν με κουράγιο», παράγραφος 7^η) χαρίζει ζωντάνια και παραστατικότητα στον όρο «λογοτεχνικά αντισώματα» καθιστώντας τον λόγο άμεσο, γλαφυρό και πρωτότυπο και δίνοντας έμφαση στις ψυχικές και ηθικές αντιστάσεις που σφυρηλατεί ο άνθρωπος μέσω της ανάγνωσης.

β. Ο συγγραφέας στην πέμπτη παράγραφο του Κειμένου 2 αξιοποιεί το ερώτημα («Γιατί όλοι... εαυτό του;») προκειμένου να εκφράσει τον προβληματισμό του σχετικά με την επιμονή των ανθρώπων στη συγγραφική δραστηριότητα παρά το εφήμερο του βίου τους. Επίσης, επιδιώκει να αφυπνίσει τον αναγνώστη και να ενεργοποιήσει το ενδιαφέρον του πάνω σε αυτό το θέμα, προσδίδοντας ζωντάνια, παραστατικότητα και οικειότητα στο ύφος του κειμένου καθώς και διαλογικό χαρακτήρα σε αυτό. Στο πλαίσιο της προσπάθειάς του να προβληματίσει τον δέκτη και να προσελκύσει την προσοχή του σχετικά με το γεγονός ότι το «γράφειν» συνιστά υπέρβαση της ματαιότητας του εφήμερου του ανθρώπινου βίου, θέτει το συγκεκριμένο ερώτημα το οποίο απαντάται στη συνέχεια της παραγράφου εξασφαλίζοντας τη συνοχή των νοημάτων.

B3. Για τον Κώστα Τσιρόπουλο οι άνθρωποι κερδίζουν τη μάχη με τον χρόνο μέσω της γραφής. Ειδικότερα, επισημαίνει ότι έχουν κερδίσει τον αγώνα έναντι της λήθης, καθώς τα ονόματά τους κάπου έχουν αποτυπωθεί ή οι ίδιοι έχουν γράψει κάτι. Οικογενειάρχες, επιχειρηματίες, ιστορικές προσωπικότητες, επιφανείς επιστήμονες, μορφές από τον χώρο της Εκκλησίας και μεγάλοι συγγραφείς έχουν αφήσει το στίγμα τους, γράφοντας ιστορία. Επομένως, επιβεβαιώνεται ότι η γραφή είναι άμεσα συνδεδεμένη με τη βαθύτερη ουσία της ανθρώπινης ύπαρξης.

Θέμα Γ

Γ1. Κεντρικό θέμα του ποιήματος είναι ο ρόλος της Ποίησης στη ζωή του ανθρώπου. Η Ποίηση βοηθά το ποιητικό υποκείμενο να αντιληφθεί τον κόσμο μέσα στον οποίο ζει, αφού αισθάνεται την παρουσία της σε κάθε πτυχή του βίου του, παρουσία που αισθητοποιείται με τη χρήση της **επανάληψης/ επαναφοράς** σε όλη σχεδόν την έκταση του ποιήματος («για πράγματα...»). Επιπλέον, η Ποίηση συμβάλλει σημαντικά και στη διαδικασία αυτογνωσίας κι αυτοκριτικής του ποιητικού

υποκειμένου, όπως φαίνεται μέσα από τη **μεταφορά** «για πράγματα που σάπισαν με το πέρασμα του καιρού/ ή που ήσαν σάπια από την αρχή και δεν το έβλεπες». Άλλωστε, μια διάθεση απολογισμού και κριτικού αναστοχασμού διατρέχει ολόκληρο το ποίημα, γεγονός που αποτυπώνεται κι από την **αξιοποίηση παρελθοντικών χρόνων** («για πράγματα σοβαρά ή ανόητα που ρίσκαρες... και δεν σου βγήκαν») αλλά και από τη **χρήση αποσιωπητικών** («και κάποτε μία στις χίλιες, πραγματώθηκαν...»). Το ποιητικό υποκείμενο με το β' ενικό πρόσωπο («απορείς για πράγματα που μπόρεσες να κάνεις») μοιάζει στην πραγματικότητα να ανοίγει «διάλογο» με τον ίδιο του τον εαυτό αλλά και με τον κάθε αναγνώστη, προσδίδοντας παράλληλα ζωντάνια, αμεσότητα και θεατρικότητα στο ποίημα.

Πράγματι, η Ποίηση έχει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη ζωή του ανθρώπου, μολοντί συχνά αυτός παραγνωρίζεται. Ο λόγος της Ποίησης βοηθά τον άνθρωπο, και μάλιστα τον νέο, να αποδράσει από το τετριμμένο και το καθημερινό και να εμβαθύνει στην ουσία των πραγμάτων. Απομακρύνει από τον χρησιμοθηρικό και τεχνοκρατικό τρόπο σκέψης, οξύνει την κριτική και τη φαντασία. Ευεργετική, λοιπόν, θα ήταν η ουσιαστικότερη επαφή των νέων ανθρώπων με την ποίηση.

Σημείωση: Η παραπάνω απάντηση είναι ενδεικτική. Έχουν χρησιμοποιηθεί περισσότεροι από τρεις κειμενικούς δείκτες.

Θέμα Δ

Δ1. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Επικοινωνιακό Πλαίσιο:

Κείμενο σε ιστολόγιο σχολείου

Πρόλογος

- Ενδεικτική σκέψη για εισαγωγή στο θέμα:

Με αφορμή τα κείμενα 1 και 2 μπορεί να γίνει αναφορά στην ανάπτυξη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την ετεροβαρή ανάπτυξη του πνευματικού πολιτισμού → το βιβλίο συνιστά τμήμα του πνευματικού πολιτισμού → ποια είναι η σχέση με την ανάγνωση βιβλίου και ποιος ο ρόλος της στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου;

Κύριο Μέρος

Α' σκέλος: (Υποδεικνύει περιγραφή και αιτιολόγηση)

Ποια είναι η σχέση των νέων με την ανάγνωση βιβλίων;

- Από τη μία:

Η σύγχρονη εποχή δεν ευνοεί την ανάγνωση βιβλίων από τους νέους:

- Μ.Μ.Ε., κυριαρχία εικόνας, ήχου,
- διαδικτυακά παιχνίδια, μέσα κοινωνικής δικτύωσης,
- γρήγοροι ρυθμοί ζωής,
- πλήθος υποχρεώσεων (σχολικών- εξωσχολικών),
- εξετασιοκεντρικό/ τεχνοκρατικό εκπαιδευτικό σύστημα,
- υλισμός, καταναλωτισμός,
- αντιπνευματικά πρότυπα.

- Από την άλλη:

Υπάρχουν στοιχεία που ευνοούν την ανάγνωση:

- τεχνολογικά μέσα που διευκολύνουν την ανάγνωση: ψηφιακές συλλογές, ψηφιακές βιβλιοθήκες, θησαυροί κειμένων, πρόσβαση σε συγγραφείς, ηλεκτρονικό βιβλίο, ψηφιακές εκδόσεις,
- διεύρυνση δυνατοτήτων παιδείας και καταπολέμηση του αναλφαβητισμού,
- πρόσβαση σε βιβλιοθήκες,
- άνοδος του βιοτικού επιπέδου,
- προσιτές τιμές βιβλίων.

Β' σκέλος:

Ποιος είναι ο ρόλος του βιβλίου ως γνήσιας μορφής ψυχαγωγίας στο πλαίσιο της διαχείρισης του ελεύθερου χρόνου;

Υποδεικνύει αναφορά των θετικών του βιβλίου, ώστε να αναδειχθεί ότι συνιστά γνήσια αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου, που χρειάζεται να αποτελεί κομμάτι της ψυχαγωγίας κάθε νέου παρά τους ανασταλτικούς παράγοντες της σύγχρονης εποχής:

- πνευματική καλλιέργεια,
- διεύρυνση φαντασίας,
- κριτική σκέψη,
- ηθικός εξευγενισμός - αξίες - ιδανικά, ανθρωπιστικά ιδεώδη,
- μέθεξη σε βιώματα ηρώων,
- ανακούφιση ψυχολογική μέσω της ταύτισης με τους ήρωες,
- θετικά πρότυπα,
- απομάκρυνση από εθιστικές ενασχολήσεις διαδικτύου,
- έμφαση στο «είναι» κι όχι στο «φαίνεσθαι»,
- ευαισθητοποίηση για κοινωνικά προβλήματα,
- ορθή εκμάθηση γλώσσας - γλωσσική ευχέρεια,
- διαμόρφωσης σφαιρικής προσωπικότητας.

Επίλογος

Συγκερασμός: α) Από τη μία υπάρχουν παράγοντες που αναστέλλουν την ουσιαστική σχέση με το βιβλίο. β) Από την άλλη οι σύγχρονες εξελίξεις μπορούν να την ευνοήσουν, εφόσον ο νέος τις αξιοποιεί κατάλληλα κι έχει διάθεση για φιλομάθεια. γ)

Είναι επιτακτική η ανάγκη της καλλιέργειας αναγνωστικών δεξιοτήτων από τους φορείς αγωγής.

Οιδανικώ